

HET SYRISCHE WEESHUIS VAN VADER SCHNELLER TE JERUZALEM

I

Door Dr G. P. MARANG

JERUZALEM IS DE STAD, WAAR MEN VOORAL leeft bij het oude. Op elk plekje, waar men met eenige mogelijkheid een stukje historie vastleggen kan, is een kerk of een kapelletje verzezen.

Zoo meent men het best de herinnering te eeren van de grooten, die hier hebben geleefd en gewerkt; in 't bijzonder van den Grootste onder de menschenkinderen, die hier in Jeruzalem wandelde, leed en stierf.

Gewis wekken al deze plaatsen heilige herinneringen, voor zoover tenminste het luidruchtige vreemdelingen-gedoe niet alle meditatie onmogelijk maakt, maar toch is er nog een andere, een betere manier om de herinnering aan onzen Heiland op dezen historischen grond levendig te houden.

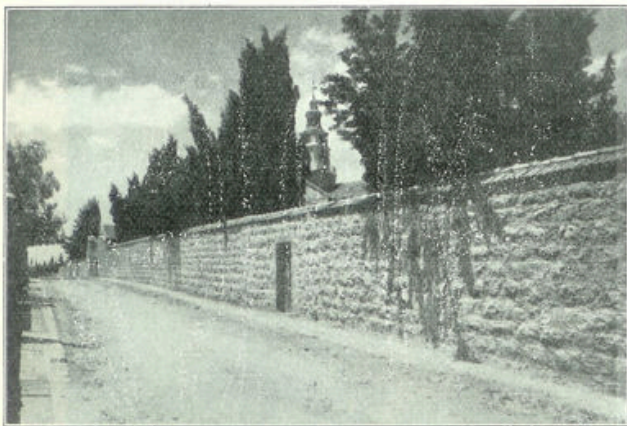
Lezen we niet van Hem, dat Hij het land doorging „goeddoende?” Ging Zijn hart niet uit naar de kinderen en de ellendigen? Hij was het „Licht der wereld” in geestelijken zin, maar heeft Hij ook niet zoovele blinden de natuurlijke oogen geopend?

Het *bespiegelende* leven moge zich in Jeruzalem thuis voelen onder Gethsemané's oude olijfboomen of in de kapel van Golgotha of in het Heilige Graf, het *werkzame* Christenleven heeft zich geuit op andere wijze. Het zocht de herinnering aan den Meester te eeren door daden van praktische liefde.

De Christelijke barmhartigheid richtte andere monumenten op. Levende monumenten van de liefde des Heilands; van die liefde, die niet wegsterft met de historie, maar voort bleef werken, genezend en reddend.

De meeste toeristen hebben in hun gejaagd „sight-seeing” de handen meer dan vol met de doode monumenten. Voor de levende is geen tijd. En de gidsen vinden zichzelf veel interessanter, als ze precies kunnen vertellen: „Hier knielde Jezus en hier stond Petrus,” dan wanneer ze u zouden leiden naar die werken van de levende barmhartigheid, waar ze weinig van weten en waarschijnlijk nog minder van begrijpen.

Maar wij willen u heden dan eens leiden naar een van die levende monumenten, die Jeruzalem gelukkig ook nog toonen kan. Ik bedoel het Syrische weeshuis van „vader Schneller.”

De straat en de muur, waarachter het terrein van het Syrische weeshuis ligt

☒

310

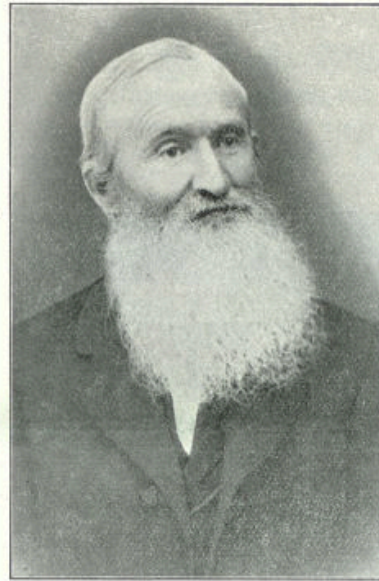
Johann Ludwig Schneller werd op den 15den Januari 1820 in Zwabenland geboren. Uit zijn kinderjaren nam hij diepe godsdienstige indrukken mee van de „Kinderstunde,” een soort Zondagsschool, die een eenvoudige vrome man in Erpfingen hield. Later schreef Schneller daarvan: „Ik weet niet meer wat wij daar gezongen, gebeden en gehoord hebben, maar aan onze zielen werd reeds vroeg een richting naar Boven gegeven en ik voel het heden nog, hoe het hart mij daarbij warm geworden is.”

Eerst werd Schneller dorpsonderwijzer, in welk ambt hij reeds de groote liefde van zijn hart voor kinderen toonde. En God leidde hem daar reeds in de voorschouw van zijn latere levenswerk: een kinderreddingshuis, waarin hij ijverig meewerkte.

In een van zijn latere woonplaatsen richtte hij zelfs

een eigen werkinrichting op, zoodat de aandacht reeds in die mate op hem gevestigd werd, dat hij op 26-jarigen leeftijd benoemd werd tot leider van een instituut voor jonge menschen, die met den rechter in aanraking waren gekomen.

Maar ook de Zending had zijn liefde en van 1847 tot 1854 was hij de leider van St. Krichona bij Bazel, een Zendingshuis, waar jonge menschen uit den handwerkstand opgeleid werden tot arbeiders in het Koninkrijk Gods.

☒ Johann Ludwig Schneller

't Waren daar „magere jaren” voor Schneller.

Toen kwam tot hem de roep, om den Zendingsarbeid in Jeruzalem aan te vatten en Schneller ging, gelijk de Heere Jezus Zijn discipelen uitzond: „Zonder buidel of male.”

Hij trad in het huwelijk met Magdalena Böhringer en zette op 27 Nov. 1854 voet aan wal in Jaffa.

Schnellers hart ging voornamelijk uit naar de fellah's, de arme boerenbevolking van het Heilige Land, en daarom sloeg hij zijn tenten op buiten Jeruzalem.

Hij kocht van het geld zijner vrouw een groot terrein ten Noorden van Jeruzalem, een barre woestenijs destijds, en bouwde daarop een woning, „een echte loofhut.” En 't was als een ingeving voor het werk, dat hem daar wachtte. De vestiging was niet zonder gevaar. Eens werd Schneller op weg beroofd. En andermaal werd een inval gedaan in zijn huis, maar hij hield vol en won langzamerhand de liefde der bevolking.

Toen in 1860 door de fanatieke Mohammedaansche bevolking een slachting onder de Christenen in het Libanon-gebied werd aangericht, was het vader Schneller, die zich het lot van vele Syrische weeskinderen aantrok en twaalf van deze hulpelooze weezen in zijn huis opnam.

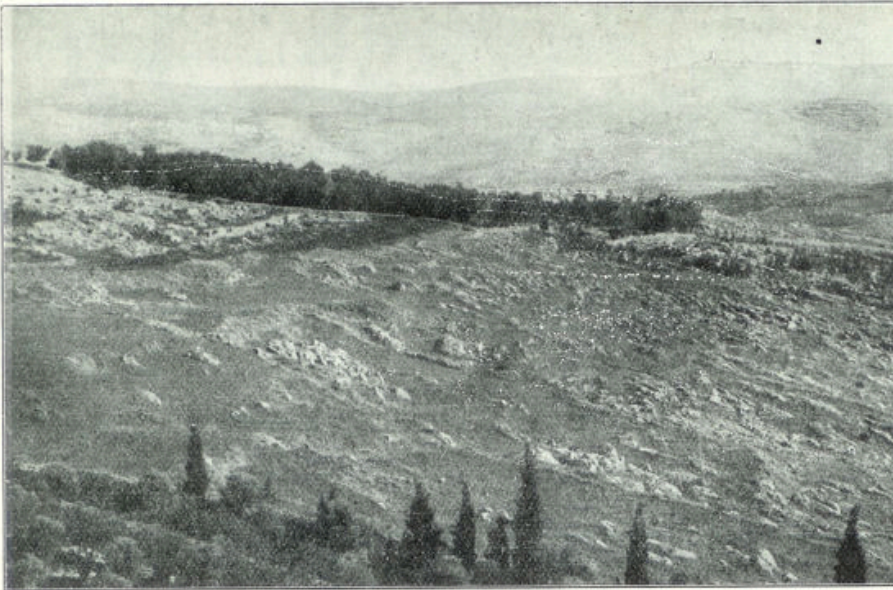
Zoo is het werk des geloofs en der liefde begonnen,

Het kruis in de bergen, dat ons altijd opnieuw met onze gedachten terugvoert naar den heuvel Golgotha,

Uitzicht van den toren naar het Noorden.
Op den achtergrond de hoogte van Mizpa.

o zoo klein en bescheiden; maar het is gegroeid en toen Johann Ludwig Schneller in 1896 stierf, herbergde zijn weeshuis 200 kinderen.

We gaan even 'n kijkje nemen.

We verlaten Jeruzalem door de drukke Jaffapoort, wandelen den breedten weg naar Jaffa op, en na een

gedeelten van Jeruzalem behoort, ($\pm$ 800 M. boven den zeespiegel) schouwt het oog naar alle zijden wijd uit. In het Zuiden rijzen de zware muren van Jeruzalem op en ziet men de ronde welvingen van den Olijfberg.

Naar het Noorden rust het oog op de golvende steenachtige heuvelen, waar eertijds Gibea Sauls en Mizpa lagen.

wandeling van twintig minuten slaan we rechts een zijweg in. Weldra zien we een langen steenen muur met een klein poortje; maar een spitse kerktoren verraad al ras, dat achter den doodschen muur, overschaduw door cypressen, leven klopt.

De toren trekt vanzelf het allereerst onze aandacht naar het hoofdgebouw.

„Jezus, lieve Heiland, ontferm U over ons.” Zoo luidt het opschrift, in het Duitsch en in het Arabisch, boven den ingang geschreven.

In het Arabisch vinden we nog een spreuk van dezen inhoud: „O God, in Uw heilige woning ziet Gij de ellende en het verdriet. Aan U geeft de arme zijn zaak over. Gij zijt de ware Vader der weezen.”

Een prachtig uitzicht biedt de toren van zijn omgang. Daar het terrein zelf reeds tot de hoogste

HET KOEBROEK

DOOR PROF. DR. A. VAN VELDHUIZEN

MISSCHIEN DENKT EEN LEZER AAN eenig kleedingstuk voor een koe. Dit zou bezijden zijn. Hoogstens hebben koeien in den guren tijd een dekkleed over zich, dat meestal ondoelmatig werkt, omdat het losschiet en dan een kwelling voor het dier is. Voorop stond het lidwoord in het onzijdig geslacht, wat het woord karakterizeert als aanduiding van een bepaalden grond. Het Engelsche Brook duidt iets dergelijks aan, een beek met het daarbij behoorend landschap. De oorsprong schijnt met Posso overeen te komen, alleen is alles daar op Celebes veel grootscheepscher. Posso is in de Toradjetaal, het Bare'e, de door de rotsen en bergen heenbrekende, dus aanvankelijk de naam van de rivier der Toradja's. Zoo is Broek ook het land, waar een stroompje doorheenbreekt. Er zit „breken” in het woord. In allerlei streken des lands heeft men broekgronden en aardrijkskundige namen, die er op wijzen. Immer doet me de klank goed, want daar weet ik, dat botanische buitenkansjes mogelijk zijn. Het Velperbroek bergt heel wat bijzonders, maar daar heeft men dan ook invloed van rivierklei en Limburgsche klei of Lössgrond bij. Zoo iets is maar uitzondering. In Drente stelt men zich al met minder tevreden, waar de bodem over het algemeen kalkarm of zuur is. Toch kan een beek bij het erodeeren van den ouden bodem uit den ijstijd en ouder nog heel wat bodemschatten te voorschijn brengen, bijvoorbeeld leem en potklei, waarin nog groote lekkernijen voor plantenwortels verborgen

zijn. Men vergete niet, dat de plant in haar wortel haar tong heeft.

Het Koebroek ligt vlak bij Adderhorst aan de Zeegser Steeg of Koesteeg. Dit is een eeuwenoude landweg met Saksische bevedigingswallen aan weerszijden. Honderden jaren hebben de koeien onder geleide van de dorpsknappen hun tocht van boerderij naar stal daarlangs gemaakt en de gewassen zoowel als de bodem zijn er wél bij gevaaren. Langs zulke oude paden is de grond zeer vruchtbaar geworden en biedt allerlei zeldzaamheden aan den zoeker. Ook hier. Maar de Zeegsersteeg heb ik elders reeds meer dan eens beschreven; die laten we nu ter zijde liggen. Ze heeft ettelijke generaties van koeien naar het Koebroek geleid. Maar de nieuwste Jobstijding is; ze is breede weg geworden met aardenbaan, wat voor de Flora noodlottig werd.

Vroeger had men menigte van die broeklandjes in de buurt, maar de grond is zóó vruchtbaar, dat ontginnen meer dan loonend is. De hulst en gagel en els en bramen en varens en hazelaars en sleedorens en wilde appels en meidoorns en wilde aardbeien of frambozen en wat niet al, moeten plaats maken voor gras van eerste kwaliteit en de hoogten en laagten, die de beek heeft gevormd door erosie en beekduinen, worden volledig geslecht tot effen land. Dit noemt men aanmaken. Zoo heb ik het Rotte Bosch zien verdwijnen met zijn orchideeën en goudveil en addertong en guirlandes van wolfsklauw. En het werd toch maar minachtend „Rot bosch” genoemd, terwijl er nu fors vee welig tiert. Zulke ontginningen zijn inderdaad blijken van vooruitgang, al verliest men iets van het oude, dat nooit meer te herstellen zal zijn.

tenis wordt nimmer vergeten, en hij blijft lid der familie, vóór en na.

Alleen hij, die zelf door een onteerende daad moedwillig de banden met zijn familie doorsnijdt, die is voorgoed gestorven. Zijn dood is duurzaam, want hem kent de familie niet meer. Hij is de losgemaakte schakel, voor eeuwig gaat hij teloor. Nooit meer wordt met zijn naam een nieuw geboren kind genoemd.

Zoo beschouwd valt op de daad van Koning Radboud toch wel een ander licht. Ik zeg natuurlijk niet, dat ik zijn houding rechtvaardig, maar ik tracht haar begrijpelijk te maken. Voor Koning Radbouds Germaansche ziel bood een hemel, waarin hij met vreemden zou moeten verkeerden inplaats van met bloedverwanten, niet het minste uitzicht op eenige vreugde. En indien dan, zooals de heilige Wolfram hem verzekerde, zijn doode verwanten zich in de plaatsen der buitenste duisternis bevonden, dan gebood hem in ieder geval zijn Germaansche trouw zich aldaar bij hen te voegen.

Wij moeten onze eigen gevoelens niet willen leggen in de ziel van een ouden Germaanschen Koning. Radboud sprak en handelde volgens geldende begrippen van Germaanschen plicht en eer. Wij moeten kunnen verstaan, ook daar, waar wij niet kunnen billijken.

HENDRIKA KUYPER-VAN OORDT

HET SYRIJSCH WEESHUIS VAN VADER SCHNELLER TE JERUZALEM

(SLOT)

Door Dr G. P. MARANG

ZOOALS DE ILLUSTRATIE ONS LAAT ZIEN draagt het groote terrein van het weeshuis een boschje. Weldadig doet dit aan op de boomarme hoogten van Palestina. Het is een jonge aanplanting door den tweeden directeur, Theodoor Schneller, aangevangen. En door den tegenwoordigen leider, Pastor Hermann Schneller, wordt de boomkweekerij met kracht voortgezet.

Natuurlijk vraagt een inrichting als deze werk voor vele handen. Reeds vroeg moeten de jongens en meisjes gewend worden aan regelmatigigen arbeid. Zoo is het hier, in onze omgeving, maar nog meer in het Oosten, waar arbeidsschuwhoud niet bepaald behoort tot de euvelen van den modernen tijd alleen.

Reeds gedurende de schooljaren worden de kinderen na afloop van de schooltijden aan het werk gezet: de meisjes aan huishoudelijke bezigheden, de jongens aan lichten tuinarbeid.

Behalve het landbouwwerk leeren de jongens ook een vak naar keuze en aanleg. Op de kleermakerij worden de voornaamste kleedingstukken voor de weezen zelf gemaakt, maar ook menig inwoner van Jeruzalem betreft zijn Europeesch costuum uit de kleermakerij van het weeshuis. Hetzelfde kan gezegd worden van de schoenmakerij.

De timmerwinkel, voorzien van moderne machines, levert niet alleen de benodigdheden voor eigen gebruik en voor den voortdurenden nieuwbouw, maar vervaardigt allerlei soorten meubelen. En dat de vervaardiging van souvenirs uit olijvenhout, die gewoonlijk goede prijzen opbrengen, niet vergeten wordt, spreekt vanzelf.

Een belangrijke industrie is ook de drukkerij.

Jeruzalem stelt, als stad van vele natiën en tongen, hooge eischen aan dit bedrijf. Maar de weeshuisdrukkerij kan concurreren. Op de nieuwste machines wordt het drukwerk geleverd in vele Europeesche talen, in het Hebreeuwsch en Arabisch.

324

Schnellers overtocht naar Syrië

Een groot voordeel voor dezen tak van industrie is zeker wel de omstandigheid, dat de kinderen op de school alle onderwezen worden in drie talen: Arabisch, Engelsch en Duitsch.

Maar we zouden niet in Palestina zijn, wanneer we onder de bedrijven een steenbakkerij en een pottenbakkerij misten. Vele handen, ook buiten het weeshuis, vinden tegenwoordig werk in die Oud-Bijbelsche industrie.

Een bezwaar is, dat de „akker des pottenbakkers,” de kleilaag, die eertijds op het eigen terrein aanwezig was, thans is uitgeput, zoodat men het benodigde grondmateriaal Kilometers ver moet zoeken. En vaak zit die kleilaag vijf of zes Meter onder den beganen grond, zoodat eerst een massa steen moet worden weggeruimd voor men met het graven beginnen kan. Dat maakt de productie wel wat duur, maar... gelukkig voor het weeshuis, ... is er geen ernstige concurrentie.

Een bijzondere industrie is hier ontstaan in de vervaardiging van de steenen binnenbekleding der kachels. Hoewel de winter in Palestina niet lang of streng is, kan het toch in de wintermaanden op de hoogten hui-verig koud zijn. Vroeger voorzag men meest door petroleumkachels in deze behoefte, maar meer en meer burgert zich de ouderwetsche kachel in de woonhuizen in.

Het was op 'n Zondagmiddag in Maart 1926, dat ik dit Syrische weeshuis bezocht en vriendelijk rondgeleid werd door den tegenwoordigen leider Pastor Hermann Schneller. (Destijds was Theodoor Schneller (zoon van Johann Ludwig) nog directeur, maar op 1 Jan. 1928 heeft deze het bestuur der inrichting overgegeven in handen van zijn twee zoons, van wie de een de algemeene leiding en de andere het bestuur van de industrie voert.)

Al gaf de Zondag meer gelegenheid tot een rustig gesprek, we zagen de werkinrichtingen nu niet in actie. Maar we wandelden toch door de nette werkplaatsen heen, bezagen de eenvoudige maar zindelijke slaapzalen en toefden een oogenblik in de kerk, waar 's avonds de dag besloten wordt met een korte Andacht en waar ook Zondags dienst gehouden wordt in de Duitsche en de Arabische taal.

De kinderen worden gewoonlijk opgenomen op den leeftijd van zes à tien jaar en staan in familie-groepen van 30 à 40 onder leiding van een opvoedkundig ambtenaar.

Toen ik de inrichting bezocht waren er 215 jongens en 60 meisjes.

Het getal zal thans wel niet grooter zijn, daar de gaven uit Duitsland niet zoo rijkelijk meer toevloeden. Gedurende den oorlog moest de Duitsche leiding zelfs het land verlaten en was de inrichting geheel aangegeven op steun uit Amerika.

Hoewel het weeshuis oorspronkelijk voor Syrische weezen was opgericht, heeft men de deuren wijder opengezet. Er zijn nu ook Armenische kinderen, en Maronieten. Verreweg de meesten dezer kinderen behooren tot de Grieksch-Orthodoxe kerk, maar men ontfermt zich ook over Mohammedaansche kinderen. Jammer echter, dat de fanatieke geloofshaat der Mohammedaansche familie, die „afvalligen” onverbiddelijk uitsluit, voor velen dezer Mohammedaansche kinderen een beletsel wordt tot het Christendom toe te treden.

Juist was men gedurende ons bezoek bezig met het aanleggen van een electriche centrale voor licht en kracht. Reeds is men thans een eind gevorderd, maar „af” is dit werk nog niet.

Nog één werk vraagt onze aandacht. Het zit wel onzichtbaar onder den grond, maar gelijk in zoovele opzichten is het onzichtbare, ondergrondse, niet het minst belangrijk.

Palestina is een waterarm land in den langen zomer. En op de hoogten van 800 M. worden natuurlijk geen bronnen gevonden. Daarom moet men het regenwater, dat in de korte wintermaanden rijkelijk valt, vast houden in cisternen, groote ondergrondse regenbakken. En dat die goed dicht moeten zijn, dat wist

De hellingen van den Libanon

Ingang van het Blindenhuis

men reeds in Jeremia's dagen. We denken maar aan het verwijt van den profeet uit Jeremia 2 : 13. „Mijn volk heeft twee boosheden gedaan; Mij, de Springader des levenden waters, hebben zij verlaten om zichzelven bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden.”

Dat er in zulk een weeshuis behoefte is aan veel water, begrijpt ieder. De Palestynsche inboorling „verkwist” het vooral niet aan lichamelijke reinheid, maar de weezen moeten gewend worden aan Westersche zindelijkheid.

Onder het terrein van het Syrische weeshuis zijn dus groote regenbakken gegraven, waarvan de grootste alleen reeds 2200 kubieke Meters water bevatten kunnen.

Maar nog kunnen we geen afscheid nemen van het mooie werk der Schnellere. We zullen u maar niet verhalen van de twee filialen van het Syrische weeshuis: *Bir Salem* in het land der Filistijnen bij Lydda en de stichting in *Nazareth*. Wel echter moeten we nog even een blik slaan in het Blindenhuis.

De Oriënt is het land der blinden.

Ook het lot van deze ongelukkigen heeft men zich in de navolging van Christus aangetrokken.

Een zekere Graaf Christoph von Münnich schonk daartoe een aanzienlijk kapitaal.

Jammer genoeg heeft de Markenmisère dit kapitaal vernietigd, maar de arbeid wordt toch voortgezet zooveel dit kan. Een blindenschool en daarbij aansluitend: het blindenhandwerk helpt nog steeds vele dezer arme misdeelde kinderen door het harde leven.

☒ Een blinde in Palestina

Onze sympathie moge ook dit levende monument van de Christelijke barmhartigheid in het Heilige Land omvatten.

Naschrift: Velen zullen den naam *Schneller* nog kennen uit de bekende boeken: „*Kent gij het land?*” en „*Opdat allen Hem kennen.*” In de jaren, dat de kennis van de Bijbelsche landen nog niet zoo gepopulariseerd was als thans, hebben deze boeken ons Palestina nader gebracht.

De schrijver dezer boeken was *Ludwig Schneller*, de tweede zoon van den stichter, die vele jaren in Bethlehem werkte en later predikant te Keulen werd.

VRAGENBUS LETTEREN EN TAAL

De vraag van onzen lezer D. O., of het gevleugelde woord van J. P. Coen moet luiden: „dispereert niet” of „desespereert niet,” moet beantwoord worden in dezen stilligen zin, dat de eerste schrijfwijze beslist de juiste is, ook blijkens de onderschriften op de hem opgerichte standbeelden en niet minder uit de afleiding van het woord uit het Latijn.

Desespereeren zou een vervorming zijn uit het Fransch, afwijkend van het werkelijk door Coen geschrevene, en zeker afkomstig van iemand, die de uitdrukking wel gehoord, maar niet gelezen heeft. In die dagen was de uitdrukking *dispereeren* nog gebruikelijk; *desespereeren* zei niemand. *Disperaet* = wanhopig, hoort men nog wel. En de boeren, die in 1580 in Twente onder de wapenen gekomen waren om zich tegen stroopende soldaten te verweren, heetten *desperaten*. Onder dien naam zijn ze ook in onze Vaderlandsche historie bekend gebleven.

H. J. E.

DE SCHOONMAAK

DE SCHOONMAAK IS WEER IN HET LAND. Als een epidemie waart ze rond onder de huismoeders, die zich steeds met een zekere blijmoedigheid aan de kuur onderwerpen.

Schoonmaak! De tijd, dat niets meer op zijn plaats staat, dat holle vertrekken en witte lakens voor de kale ramen ons met een huivering de laatste verhuizing in het geheugen brengen, toen de salonspiegel een barst kreeg en de mooiste Chineesche pul, waar we zoo zuinig op waren, in gruzelementen aankwam.

De heer des huizes heeft niets meer in te brengen. Zijn bureau staat, volgeladen met allerlei rommel, in de serre, waar de kanariepiet met verdwaasde oogjes den chaos om zich heen aanziet. Zijn gewone bezigheden kan hij niet verrichten, want al zijn paperassen liggen verstopt onder den rommel. Zich op andere wijze nuttig maken kan hij echter wèl, al was het alleen maar, dat hij den witkwast ter hand nam, om het vergeelde plafond eens een frisch strekje te geven.

Jammer, dat de methode van werken niet altijd deugt en tot teleurstelling leidt. Vandaar, dat hier enkele praktische wenken volgen.

„Goed gereedschap is het halve werk.”

Begin daarom met een goede kwaliteit witkwast te koopen en zie niet op een paar kwartjes prijsverschil.

Hang den kwast, vóór ge hem gaat gebruiken, geruimen tijd in schoon water, dan sluiten de haren zich vaster aaneen en verliest de nieuwe kwast er minder onder het werk. Na 't gebruik moet hij telkens degelijk in water worden schoon gewasschen en te drogen gehangen. Laat men hem in de kalk staan, dan bederft hij totaal.

Koop versche witkalk; gebruik b.v. geen restjes van een vorig jaar, want ge wilt zóó witten, dat de muur niet „afgeeft.” Weet ge, wanneer dit wel het geval is? Als het kalklaagje op den muur geen voldoende gelegenheid krijgt om koolzuur uit de lucht tot zich te nemen en daardoor omgezet te worden in koolzure kalk. Die oude kalk is al gedeeltelijk in koolzure kalk veranderd en deugt daardoor niet meer. Om dit scheikundig proces te bevorderen moet ge zorgen, dat de kalk op den muur zoo lang mogelijk nat blijft. Daarom moet ge vooraf den muur met water bestrijken.

Zorg verder, dat er geen open ramen of deuren zijn, dat er geen kachel brandt of andere verwarming aanwezig is. Bovendien is 't raadzaam aan de „kalkmelk” (die nooit te dik mag zijn) wat lijnolie toe te voegen, dat voorkomt mede het afgeven van de kalk (± een theekopje lijnolie in een emmer).

Meestal zijn er vooraf naden of scheuren dicht te maken. Neem daartoe dikke kalk onderuit den emmer en meng daardoor wat gips, tot een lijvig papje is verkregen. Bevochtig den naad met een kwastje, in water gedoopt; daarna wordt hij het best, door middel van een verversplamuurmesje, dicht gemaakt. Is die nadenvulling na een uur verhard, dan aan het witten!

Begin aan den linker bovenhoek (als het een muur geldt) te strijken met lange, evenwijdige streken en vul den kwast maar zeer matig, anders most ge schrikbarend. Daarna strijkt ge in de richting, dwars over de eerste en herhaalt dit geduldig. Dan volgt een aangrenzend stuk; zorg daarbij, dat geen afscheiding ontstaat; ge voorkomt dit, door met lichte streken van den kwast de beide stukken nat in elkaar te werken. Volgt ge al